

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૧

(સમય : સવારે ૮ થી ૧૧.૧૫)

(રવિવાર, ૬ માર્ચ, ૨૦૨૨)

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.

(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.

(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૭માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : સહજાનંદ ચરિત્ર, સોળમી આવૃત્તિ, જાન્યુઆરી - ૨૦૧૮)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “આ દૂધ બહુ ગળ્યું છે. માંહી સાકર નાખી છે ?” (૩/૩/૨૨)

⇒ મહારાજ - પાતલભાઈના પત્નીને

⇒ ભાડેરમાં મહારાજે પાતલભાઈની પત્નીએ મહારાજને દૂધને બદલે છાશ પીરસી તે પીતી વખતે કહે છે.

૨. “સર્વોપરીપણાનો મહિમા સમજાયો હોય તો કહ્યા વગર કેમ રહેવાય ?” (૧૩/૨/૮૪)

⇒ મહારાજ - પરમહંસોને

⇒ પરમહંસોએ ગામડે ફરીને મહારાજને દત્ત, કપિલ, વ્યાસ જેવા કહ્યા. તે સાંભળીને મહારાજ કહે છે.

૩. “અમારી જાતમાં જુવાન છોકરાઓ વ્યસની અને દુરાચારી હોય છે.” (૬/૨/૩૬)

⇒ ક્ષત્રિય - મહારાજને

⇒ દીકરીને દૂધપીતી કરવાના કુરિવાજને બંધ કરવાનું મહારાજે ક્ષત્રિયોને કહ્યું ત્યારે કહે છે.

પ્ર.૨ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

(૧) ૨, ૩, ૪ (૨૪/૩/૧૨૬)

(૨) ૨, ૩ (૧/૧/૩)

પ્ર.૩ નીચે આપેલાં વિધાનોમાં ખાલી જગ્યા પૂરો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ : બંને જવાબ સાચા હોય તો જ ગુણ આપવા.

૧. સ્વભાવ, ભગવાન (૧૫/૪/૮૧)

૨. અમદાવાદ, નરનારાયણ (૨૧/૨/૧૧૨)

૩. “આદિ”, કલ્યાણભાઈ (૭/૨/૪૩)

૪. દીવબંદર, વાણિયા (૨/૪/૧૪)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

૧. દીધું દૃષ્ટિનું દાન (૧૦/૩/૬૫-૬૬) મહારાજ લીમલીમાં મૂળજી શેઠને ત્યાં પધાર્યા. મહારાજને બહાર ફળિયામાં ઢોલિયા પર પધરાવ્યા હતા. મહારાજ સંતો હરિભક્તોના ખબર અંતર પૂછે છે ત્યાં એક આંધળી સ્ત્રી દીવાલને ટેકે હાથ દેતી મૂળજીભાઈના ઘરમાં પ્રવેશે છે. સૌનું ધ્યાન મહારાજ તરફ. મહારાજે દૂરથી આ જોયું. મહારાજે મૂળજી શેઠને બાઈ તરફ આંગળી ચીંધી પૂછ્યું, ‘આ કોણ બાઈ છે ? બિચારી એકલી મથે છે.’ મૂળજી શેઠ મહારાજને કહ્યું : ‘એ તો મારાં ઘરવાળાં છે.’ મહારાજ કહે, ‘એમ ? આંધળાનો અવતાર ભૂંડો એમાંય બાઈ માણસને અંધાપો એટલે દુઃખનો પાર નહીં. ઘરકામ કરવું ચૂલો ચેતાવવો, જીવજંતુથી દૂર રહેવું, બધું સાચવવું પડે. કો’ક હંમેશાં મદદમાં જોઈએ.’ મૂળજી શેઠે કહ્યું, ‘હા મહારાજ શું થાય ? પ્રારબ્ધમાં લખ્યું હોય તે તો ભોગવવું પડે ને ? આ જગતમાં કેટલાય આંધળા પરવશપણે આવરદા કાઢતા હશે ? અંધાપામાંય કામકાજ કરવું પડે. નહિ તો ચાલે કેમ ?’ મહારાજ બોલ્યા, ‘આ તમારાં ઘરવાળાં દેખતાં થાય તો કેટલું સારું ?’ મૂળજી શેઠ કહે, ‘એ તો સારું જ કહેવાય ને ?’ એવામાં મૂળજીભાઈનાં ઘરવાળાંએ અંદરથી માણસ મોકલી મૂળજી શેઠને અંદર બોલાવ્યા ને કહ્યું, ‘મહારાજે બહુ મહેર કરી ! જુઓને હવે મને બધું દેખાય છે હું દેખતી થઈ ગઈ છું. મહારાજે કેવા સુંદર શ્વેત સુરવાળ, શ્વેત પાઘ ધારણ કર્યા છે. તમેય મેલા કપડાં બદલી, સારાં કપડાં પહેરી લ્યો. મહારાજને વધામણી આપો. તેમની દયાથી હું દેખતી થઈ ગઈ છું.’ આ જોઈ મૂળજી શેઠને આનંદનો પાર ન રહ્યો. તરત જ નવાં કપડાં પહેરી, મહારાજને પગે લાગી કહ્યું, ‘આપે બહુ મહેર કરી. આપની દયાથી મારાં ઘરવાળાં દેખતાં થઈ ગયાં છે. આપે એનું જીવન ઉજાળ્યું. કેટલા વખતથી તેની ઈચ્છા હતી કે આપનાં પ્રત્યક્ષ દર્શનનો આનંદ મળે. તો આપ સત્યસંકલ્પ છો.’ મહારાજ તેમને ઘેર કેટલોક વખત રહ્યા. મૂળજી શેઠ તથા તેમના ઘરવાળાંએ મહારાજને પ્રેમથી રાખ્યા. સુખ લીધું. પાછળથી મૂળજી શેઠે બધું ત્યાગ કરી, કાયમને માટે મહારાજના કારભારી તરીકે મહારાજની સાથે રહ્યા.

૨. દુષ્કાળને વિદાય આપી (૧૨/૨/૮૧-૮૨) : ઓગણોતેરાના દુષ્કાળમાં મહારાજે સંતોને રસકસનાં વર્તમાન દીધાં હતાં. ગળામાં રુદ્રાક્ષનો મણકો પહેરાવ્યો હતો. એક વર્ષ પછી મહારાજે હુતાશનીનો સમયો કરવા સૌને બોલાવવાનો સંકલ્પ કર્યો. મહારાજ કુંડળમાં મામૈયા પટગરના દરબારમાં ઊતર્યા હતાં. ત્યાં સંતોના મંડળો આવ્યાં. સંતો સુકાઈ ગયા હતાં. રસકસ વગરનું ખાવાથી કેટલાક રતાંધળા થઈ ગયા હતા. હરિભક્તોએ સંતોને આવાં વર્તમાન મુકાવી દેવા મહારાજને પ્રાર્થના કરી. મામૈયા પટગરનાં માતૃશ્રી રાઈબાઈએ મહારાજને કહ્યું : ‘આવો તપસ્વી જેવો વેશ શું રાખ્યો છે ? આપ બધી વસ્તુ અંગીકાર કરો અને સંતોને ખટરસનાં વર્તમાન મુકાવી દો. અમારે ત્યાં સંતોના પાત્ર છલકાવો. તમે અને સંતો બધું ગ્રહણ કરશો તો દેશકાળ સારા થશે. વરસાદ થશે. પૃથ્વી લીલી થશે. નહીં તો પૃથ્વીમાંથી રસકસ ઊડી જશે.’ મહારાજ રાઈબાઈની નિર્દોષ, ભક્તિયુક્ત વાણી સાંભળી રાજી થયા. કેશ ઉતરાવી નાંખ્યા. સંતોને ખટરસનાં વર્તમાન મુકાવી દીધાં. રુદ્રાક્ષનો પારો ગળામાંથી કઢાવીને તુલસીની કંઠી આપી વૈષ્ણવી વેષ ધારણ કરાવ્યો. આમ દુષ્કાળને કાઢી સુકાળ કર્યો.

૩. લોલંગરની ઉપાધિ (૮/૪/૫૫-૫૬) : કાઠી દરબારોએ કહ્યું : ‘મહારાજ ! આપ કહેતા હતા કે આપે જેતલપુરમાં બહુ મોટો યજ્ઞ કર્યો, પણ અમને તો કાંઈ એવો લાભ મળ્યો નહીં.’ મહારાજે કહ્યું : ‘હવે આ વર્ષે આપણે ફરીથી મોટો યજ્ઞ કરીશું.’ એમ કહી મહારાજ પાંચસો કાઠી દરબારોને અને ત્રણસો સંતોનો સંઘ લઈને કાઠિયાવાડથી નીકળ્યા. માર્ગમાં ખોખરા મહેમદાવાદ પધાર્યા. અહીં લોલંગર બાવાનું સ્થાન હતું. તે કેડે લોઢાની સાંકળ બાંધતો, તેથી લોહલંગર બાવા તરીકે ઓળખાતો. તેને રઘુનાથદાસે ખૂબ ભંભેરેલો. તેના બાવાચેલાઓએ સંતોને ભાળ્યા. જીવનમુક્તાના સાધુ નિઃશસ્ત્ર જાણી, તેના હજાર ચેલાઓ મહારાજના સાધુઓ પર તૂટી પડ્યા. મહારાજે નાછૂટકે કાઠી દરબારોને સાધુઓની રક્ષા કરવા મોકલ્યા. ભગુજીએ એક જ ઝાટકે બાવાના મુખિયાને હણી નાંખ્યો. દરબારોએ મામલો સંભાળી લીધો. સંતોને છોડાવ્યા. તેમની શસ્ત્રવિદ્યા આગળ કોઈ ટકી શક્યા નહીં. કેટલાય હણાયા, કેટલાય ઘાયલ થયા. બાકીના ભાગી છૂટ્યા. મહારાજે સંતોને પાટાપિંડી કરાવી સુરત મોકલ્યા. આ સ્થાન જોખમકારક ધારી મહારાજ થોડાક સંતો અને કાઠી દરબારોને લઈ વહેલાલ પધાર્યા.

પ્ર.૫ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❏ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. મહારાજે કોને વિવાહના પદો રચવાની આજ્ઞા કરી ? (૧૬/૧/૮૧)
- જ. મહારાજે મુક્તાનંદ સ્વામી, પ્રેમાનંદ સ્વામી વગેરેને વિવાહના પદો રચવાની આજ્ઞા કરી.
૨. માળા ફેરવ્યા પછી વાંદરો શું બોલ્યો ? (૨૧/૪/૧૧૪)
- જ. માળા ફેરવ્યા પછી વાંદરો તુલસી રામાયણની ચોપાઈઓ બોલ્યો.
૩. મહારાજે મૂળુખાયરને શું થવા કહ્યું ? (૫/૪/૩૩)
- જ. મહારાજે મૂળુખાયરને સત્સંગી થવા કહ્યું.
૪. શ્રીજીમહારાજ અને જહોન માલ્કમની મુલાકાત રાજકોટમાં ક્યાં અને કઈ તારીખે થઈ ? (૨૮/૨/૧૪૫)
- જ. શ્રીજીમહારાજ અને જહોન માલ્કમની મુલાકાત રાજકોટમાં દીવાન રોડ પર પોલિટિકલ એજન્ટના બંગલે તારીખ ૨૭/૨/૧૮૩૦ના દિવસે થઈ.
૫. મહારાજે ક્યાં ક્યાં મંદિરો બનાવ્યાં ? (૨૬/૧/૧૩૬)
- જ. મહારાજે અમદાવાદ, વરતાલ, ભુજ, ધોલેરા, જૂનાગઢ અને ગઢડામાં મંદિરો બનાવ્યાં.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનું શરીર ગારાવાળું ન હોવા છતાં મહારાજ તેમને ભેટ્યા. (૨૩/૩/૧૨૧)
- જ. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની સરળ અને નિર્દોષ પ્રકૃતિ જોઈ, તેમનું શરીર ગારાવાળું ન હોવા છતાં મહારાજ તેમને ભેટ્યા.
૨. સંતનું પત્તર સારામાં સારી વસ્તુથી છલકાઈ ગયું. (૨૮/૩/૧૪૩)
- જ. સંતોએ સૌની પાસે નમીને ગ્રહણ કર્યું તો આખું પત્તર સારાં સારાં પકવાનોથી ભરાઈ ગયું. તેમ સૌ નિર્માની થઈએ, સૌમાંથી એક એક પણ સારો ગુણ ગ્રહણ કરો, તો જીવન આખું સદ્ગુણોથી ભરાઈ જાય.
૩. ડનલોપે મહારાજને અમદાવાદ પધારવાનું આમંત્રણ આપ્યું. (૧૭/૨/૮૩-૮૪)
- જ. અમદાવાદમાં અંગ્રેજોનું રાજ્ય સ્થપાયું કલેક્ટર તરીકે એન્ડ્રયુઝ ડનલોપની નિમણૂક થઈ. તેઓ મહારાજના કાર્યથી વાકેફ હતા. સત્સંગીઓ રાજ્યના કાયદા પાળતા હતા. આથી તેમણે એક સત્સંગીને પૂછ્યું : ‘અહીં સ્વામિનારાયણ કેમ નથી આવતા ?’ સત્સંગીએ પેશ્વાની ઉપાધિ અને બંધીની વાત કરી. ત્યારે તેમણે કહ્યું : ‘તમે મહારાજને કહો હવે પેશ્વાનાં રાજ્યનો અંત આવ્યો છે. માટે તમે સુખેથી અહીં પધારી આપનું કાર્ય કરો.’

(વિભાગ-૨ : સત્સંગ વાચનમાળા ભાગ-૨ તેરમી આવૃત્તિ, ડિસેમ્બર - ૨૦૧૬)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

❏ નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તેમને પૂછો જે કેમ આવ્યાં છો ને અહીં રોકાશો ?” (૬/૪૨)
- ⇒ મહારાજ - બાઈઓને
- ⇒ બાઈઓની સભામાં ભક્તિમાતાના દર્શન થયા. ત્યારે મહારાજ બાઈઓને કહે છે.
૨. “તેમને બીજા અવતાર જેવા કેમ કહેવાય ?” (૧/૪)
- ⇒ નિત્યાનંદ સ્વામી - મોટેરા પરમહંસોને
- ⇒ સત્સંગીજીવન ગ્રંથ લખાતો હતો ત્યારે મોટેરા સંતોએ મહારાજને રામ-કૃષ્ણ અવતારો જેવા કલ્પ્યા હતા. ત્યારે
૩. “આપે અમારા પિતાને શ્રીકૃષ્ણરૂપે દર્શન આપ્યાં હતાં.” (૨/૧૫)
- ⇒ લાડુબા અને જીવુબા - મહારાજને
- ⇒ મહારાજે શ્રીકૃષ્ણરૂપે આપેલા દર્શનના અનુસંધાનમાં પૂછે છે. શ્રીકૃષ્ણ તો ગોલોક ધામના પતિ છે. અને આપ કહો છો કે અમે અક્ષરાધિપતિ છીએ. તો અમારે શું સમજવું ?

પ્ર.૮ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને યથાર્થ ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ : (૧) ફક્ત સાચા નંબરો: જવાબમાં આપેલ અંક કોઈપણ ક્રમમાં લખેલ હોય પણ તમામ અંક સાચા હોય તો જ સંપૂર્ણ ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ: ઘટનાક્રમ ઉકેલપત્ર પ્રમાણે હોય તો જ સંપૂર્ણ સાચું ગણી ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો.

વિષય : દાદાખાચર (૫/૩૩)

- (૧) ફક્ત સાચા નંબરો :

૧	૨	૪	૫	૯	૧૨
---	---	---	---	---	----
- (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ :

૨	૫	૪	૧	૧૨	૯
---	---	---	---	----	---

સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

પ્ર.૯ કૃષ્ણજી અદા દ્વારા અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસનાનું પ્રવર્તન (૮/૬૩-૬૬) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

રાજકોટ મંદિરમાં કૃષ્ણજી અદા સવાર-સાંજ નિયમિત કથાવાર્તા કરતા. તેમની સબીજ અને સર્વદેશી વાતોથી જૂનાગઢના મોટા મોટા સદ્ગુરુઓ પણ તેમનો મહિમા સમજતા. તેમની વાતોમાં ‘સ્વામી અક્ષર અને મહારાજ પુરુષોત્તમ છે’ એવી અક્ષરપુરુષોત્તમની શુદ્ધ સમજણનો પ્રવાહ આવતો. શાસ્ત્રીજી મહારાજની વધતી જતી મહત્તા જોઈ રાગ દ્વેષયુક્ત સંત-હરિભક્તોને ન ગમ્યું. સૌએ તેમનું અપમાન કરવાનો નિર્ધાર કર્યો. શાસ્ત્રીજી મહારાજને રાજકોટ મંદિરમાં ન રહેવા દેવા જોઈએ એવું નિવેદન તૈયાર કર્યું અને આગેવાન સંત હરિભક્તોની સહી કરાવી. આ વખતે તેમણે આ ખરડામાં સહી કરી નહિ પણ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય હિમરાજભાઈએ સહી કરી તો અત્યંત સ્નેહી હોવા છતાં તેમની સાથેનો સંબંધ કાપી નાખ્યો અને શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પક્ષ રાખ્યો. પોતાને ત્યાં આવતા હરિભક્તોને તેઓ કહેતાં ‘શાસ્ત્રીજી મહારાજ જેવા ત્યાગી સાધુ બેય દેશમાં નથી. સો માથાં જતાં કરીને પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પક્ષ રાખવો જોઈએ એવા એ સાધુ છે.’ જૂનાગઢથી નીકળેલા સંતો રાજકોટમાં અદાને ઘેર રહ્યા અને અદાનો સાથ હોવાની રાજકોટ મંદિરમાં જાણ થતાં અદાને મંદિરમાં આવવાની બંધી થઈ. અદાની પ્રેરણાથી જ શાસ્ત્રીજી મહારાજે વરતાલ છોડ્યું ને સૌ પ્રથમ મંદિર બોયાસણમાં કરી મધ્ય મંદિરમાં અક્ષરપુરુષોત્તમની ધાતુની મૂર્તિઓ પધરાવી. પછી અદા પોતાના શિષ્યોને બોયાસણ જવા કહેતા : અક્ષરપુરુષોત્તમનું જે જ્ઞાન અત્યાર સુધી ખૂણિયું હતું તે હવે ચરોતરના ચોકમાં ગાજવા લાગ્યું છે. માટે જેને અક્ષરપુરુષોત્તમની છડે ચોક વાત કરવી - સાંભળવી હોય તો બોયાસણ જવું. તેમની ઈચ્છાથી સંવત ૧૯૬૫માં બોયાસણમાં ‘સ્વામીની વાતું’નું પારાયણ ગોઠવવામાં આવ્યું હતું.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. રાઘવ ભક્તે રચેલ કીર્તનમાં શાનું વર્ણન છે ? (૭/૪૭)
- જ. રાઘવ ભક્તે રચેલ કીર્તનમાં શ્રીજીમહારાજની દિનચર્યા અને બીજી લીલાઓનું વિસ્તારથી વર્ણન છે.
૨. ભાવનગર રાજ્ય સાથે દાદાને શાનો કેસ ચાલતો હતો ? (૫/૩૭)
- જ. ભાવનગર રાજ્ય સાથે દાદાને પોતાના ગરાસ સંબંધી કેસ ચાલતો હતો.
૩. શાસ્ત્રીજી મહારાજે મૂળજી બ્રહ્મચારીની મૂર્તિ ક્યાં પધરાવી છે ? (૩/૨૬)
- જ. શાસ્ત્રીજી મહારાજે મૂળજી બ્રહ્મચારીની મૂર્તિ સારંગપુરમાં પધરાવી.
૪. અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનાં દર્શન કરી શું બોલ્યા ? (૪/૩૦)
- જ. ‘સ્વામી ! આપનાં દર્શનથી મને શાંતિ થઈ ગઈ.’

પ્ર.૧૧ નીચેના મથાળાના સંદર્ભમાં દર્શાવેલ વાક્યમાંથી ખોટા શબ્દોને સુધારીને સાચું વાક્ય લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ : રઘુવીરજી મહારાજે પોતાના ઉત્તરાધિકારી સુપુત્ર શ્રી ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજને આચાર્યપદે સ્થાપી, સંવત ૧૯૩૪ના મહા સુદ આઠમને દિને ભૌતિક દેહનો ત્યાગ કર્યો. (૪/૩૧)
- જ. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ : અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજે પોતાના ઉત્તરાધિકારી સુપુત્ર શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજને આચાર્યપદે સ્થાપી, સંવત ૧૯૨૪ના ફાગણ સુદ સાતમને દિને ભૌતિક દેહનો ત્યાગ કર્યો.

૨. મુકુંદાનંદ વર્ણી : એક વખત એક વણિકની પુત્રવધુને પિયરથી સાસરે તેડી લાવવાનું કામ કાકાશ્રીએ મૂળજીને સોંપ્યું. તેઓ વણિકના વેવાઈને ત્યાં ગયા. વેવાઈએ દીકરાની વહુને મૂળજીભાઈ સાથે મોકલી. (૩/૨૧)
૪. મુકુંદાનંદ વર્ણી : એક વખત એક યજમાનની દીકરીને સાસરેથી પિયર તેડી લાવવાનું કામ પિતાશ્રીએ મૂળજીને સોંપ્યું. તેઓ યજમાનના વેવાઈને ત્યાં ગયા. વેવાઈએ દીકરાની વહુને મૂળજીભાઈ સાથે મોકલી. (૩/૨૧)
૩. પ્રેમસખી પ્રેમાનંદ : તેઓ ઝીણાભાઈની ડેલીએ આવ્યા ત્યારે સાંજના સાતનો સમય થયો હતો. સભા બેસવાની તૈયારીમાં હતી, પરંતુ ગવૈયાઓએ મુક્તાનંદ સ્વામીનું ભજન સાંભળવાની ઈચ્છા જણાવી. (૨/૧૪)
૪. પ્રેમસખી પ્રેમાનંદ : તેઓ દાદાના દરબારમાં આવ્યા ત્યારે બપોરના બારનો સમય થયો હતો. સભા ઊઠવાની તૈયારીમાં હતી, પરંતુ ગવૈયાઓએ પ્રેમાનંદ સ્વામીનું સંગીત સાંભળવાની ઈચ્છા જણાવી.
૪. સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી : કાશીપુરી, વૃંદાવન વગેરે પવિત્ર તીર્થોમાં આરતી કરી, આશ્રમોમાં દર્શન કર્યા, પરંતુ પોતાનું ધ્યેય - ભગવાનની પ્રાપ્તિનું સિદ્ધ ન થયું. છતાં તેઓ નિરાશ ન થયા. (૧/૧)
૪. સદ્ગુરુ શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી : જગન્નાથપુરી, રામેશ્વર વગેરે પવિત્ર તીર્થોમાં સ્નાન કર્યું, મંદિરોમાં દર્શન કર્યા, પરંતુ પોતાનું ધ્યેય - સત્પુરુષની પ્રાપ્તિનું સિદ્ધ ન થયું. છતાં તેઓ નિરાશ ન થયા.

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૪)

૧. કમળનયન શાસ્ત્રીની ઈન્દ્રિયોની વૃત્તિઓના વેગ શમી ગયા. (૭/૫૬)

જ. સ્વામિનારાયણ મંદિરનું પવિત્ર વાતાવરણ તથા સ્ત્રી-ધનના ત્યાગી સાધુઓનાં દર્શન કરીને શાસ્ત્રીને ઘણો જ આનંદ થયો. તેમની ઈન્દ્રિયોની વૃત્તિઓના વેગ શમી ગયા. ચિત્તમાં આનંદનો અનુભવ થયો. શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસના સંગથી દૈવી શાંતિનો અનુભવ થાય છે.

૨. હરગોવિંદદાસે બધાને એક એક લાડુ આપ્યો. (૮/૬૩)

જ. હરગોવિંદભાઈએ સંતોનાં પત્તરમાં બબે લાડુ મૂકવા જતા હતા તે રોકીને સ્વામીએ કહ્યું : ‘બધાને એક એક લાડુ આપો. એકુકો ગણીને કર્યો છે.’ તેથી હરગોવિંદદાસે બધાને એક એક લાડુ આપ્યો.

(વિભાગ - ૩ : નિબંધ)

પ્ર.૧૩ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક ઉપર આશરે ૩૦ લીટીમાં નિબંધ લખો. (કુલ ગુણ : ૧૦)

નોંધ : નિબંધ એ મૌલિક વિષય છે, તેમાં આપેલ મુદ્દા ઉપરાંત બીજા ઘણા પાસા આવરી શકાય છે. જેવાં કે મૌલિકતા, સંપ્રદાય તથા અન્ય સંપ્રદાય વિષયક જ્ઞાન, કથાવાર્તાને આધારે વિષય વસ્તુની વિશેષ છણાવટ, અન્ય આધારભૂત સાહિત્યનો સહારો વગેરે મુદ્દાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે. પરીક્ષાર્થીએ વિષયને અનુરૂપ આ ઉપરાંત પણ બીજા પ્રસંગો લખ્યા હોય તો તે પણ માન્ય રાખી ગુણ આપવાં.

૧. બી.એ.પી.એસ. સંસ્થાના કેન્દ્રોની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ (સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ - ઓગષ્ટ ૨૦૧૭, પાના નં. ૪૮-૪૯)
બી.એ.પી.એસ. સંસ્થા દ્વારા અનેક પ્રવૃત્તિઓ ચાલે છે. (૧) સત્સંગ જ્ઞાનની અભિવૃદ્ધિ કરતાં અધિવેશનો :- અક્ષરદેરી સાર્થ શતાબ્દી ઉપક્રમે ભારતના અનેક કેન્દ્રોમાં સંપર્ક કાર્યકરો અને હરિભક્તો માટે સત્સંગ જ્ઞાનની અભિવૃદ્ધિ માટે અધિવેશન - પાંચ પ્રકારની સ્પર્ધા - સ્વામીની વાતોનો મુખપાઠ, સત્સંગ જ્ઞાન પ્રશ્નોત્તરી - ૨૯૦૨૯ ભાઈ-બહેનો ઉત્સાહથી જોડાયા - અક્ષરબ્રહ્મના મહિમાની દૃઢતા કરાવવાનો હેતુ મુખ્ય (૨) પ્રમુખવરણી દિને વડોદરાથી ચાણસદ પદયાત્રા :- ૩૫૦૦ થી વધુ આબાલવૃદ્ધ ભક્તો દ્વારા ઠાકોરજીની પૂજનવિધિ બાદ જયનાદ સાથે ધૂન-ભજન, માળાજાપ સાથે પ્રારંભ - સંતો-હરિભક્તો સામેલ - માર્ગમાં શરબત, પાણીની વ્યવસ્થા - પ્રાસાદિક સ્થાનો તથા બી.એ.પી.એસ. મંદિર અને પ્રાગટ્ય સ્થાને દર્શન - સ્વામીશ્રીની સ્મૃતિ સાથે માંગલિક પ્રાર્થનાઓ (૩) માર્ગનું નામકરણ :- સ્વામીશ્રીના ધામગમન બાદ સ્વામીશ્રીનાં કાર્યોને બિરદાવવા તેઓના પાવનકારી નામ સાથે ચિરંતન સ્મૃતિઓ અંકિત થાય તે માટે ઠેર ઠેર સ્વામીશ્રીના નામ સાથે માર્ગોનું નામકરણ - દહેગામ અને પાલિતાણામાં ‘પ્રમુખસ્વામી મહારાજ માર્ગ’ નામ જાહેર કરાયા. (૪) સંતવૃંદનું વિચરણ :- આસામ અને મેઘાલયમાં ગર્વનરના ભાવબીના આમંત્રણથી સંતોના વૃંદનું વિચરણ - સત્સંગ-સભામાં ગર્વનરશ્રી દ્વારા સ્વામીશ્રીના દિવ્ય જીવન કાર્યને બરિદાવવામાં આવ્યું - ઉત્તરપૂર્વીય દેશોમાં સત્સંગનાં વિશેષ અમીઠાંટણાં (૫) યુવામંડળ દ્વારા ગુણાતીતના પગલે પગલે અભિયાન :- અક્ષરદેરી સાર્થ શતાબ્દી ઉપક્રમે ગુણાતીતના પગલે પગલે કાર્યક્રમ યુવાનો દ્વારા જે તે ક્ષેત્રના આજુબાજુના ગામડામાં દોઢ દિવસીય વિચરણ - બાળસભા, સંધ્યાફેરી, વ્યસનમુક્તિ અભિયાન, સત્સંગ સભા અને બીજે દિવસે પ્રાતઃકથા, વ્યક્તિગત સંપર્ક (૬) વિવિધ સત્સંગ કેન્દ્રોમાં યુવા શિબિર :- યુવાનોના સર્વાંગી ઘડતર માટે યુવા શિબિરનું આયોજન - દિવ્ય જીવનરેખા એ મધ્યવર્તી વિચાર - અક્ષરબ્રહ્મ અને અક્ષરદેરીનો મહિમા ધરાવતી આ શિબિરમાં સંતોનાં પ્રેરક ઉદ્બોધનો, વીડિયોશો, શ્રુપચર્યા, અક્ષરબ્રહ્મની આવશ્યકતા વિશે સમજ યુવાનોએ મેળવી હતી.

૨. શાંતિનો રાજમાર્ગ : પ્રાપ્તિનો વિચાર

નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ ચોસઠપદીમાં લખ્યું છે : ક્રિયાં જીવ ક્રિયાં જગદીશ, જાણો જૂજવી એ જાત છે રે, ક્રિયાં કીડી કરી મેળાપ, ભેળો થાવા ભારે ભેદ છે રે..... કરી એટલે હાથી. ક્યાં હાથી ને ક્યાં કીડી ! કીડી હાથી જેવડી થાય અથવા તો હાથી કીડી જેવડો થાય તો જ તેનો મેળ પડે. તેમ ક્યાં જીવ અને ક્યાં જગદીશ ! પણ એવા સર્વોપરી અને સર્વ અવતારના અવતારી ભગવાન સ્વામીનારાયણ આ પૃથ્વી પર મનુષ્ય શરીર ધારણ કરીને આપણા માટે કીડી જેવા થયા, કીડી જેવા અસંખ્ય જીવોને તેમનો મેળાપ થયો. પરમાત્માની અને ગુણાતીત સત્પુરુષની પ્રાપ્તિ તો થઈ છે, પરંતુ એ પ્રાપ્તિનો વિચાર ન કરીએ તો શાંતિનો રાજમાર્ગ હાથમાં નહીં આવે. કારણ કે, આપણું લક્ષ્ય બીજે છે. આપણે ક્યારેક બિનજરૂરી વિચારોથી અમથા દુઃખી થઈએ છીએ. એકના એક દુઃખને વારંવાર વાગોળીને લોકો રોજ દુઃખી થાય છે. જરૂર પૂરતું વ્યવહાર પર ધ્યાન આપીને સ્થિર, થઈએ અને આ પ્રાપ્તિ થઈ છે તેના તરફ આગળ વધીએ, તો શાંતિ થાય. પરંતુ લોકો એ પરમાત્માની સર્વોપરી પ્રાપ્તિને બદલે ધનને સર્વોપરી પ્રાપ્તિ માને છે. લોકો એમ માને છે પૈસાથી શાંતિ થાય છે.

એક ખેડૂત હતો તેની પાસે એક એન્જિનિયર આવ્યો તેણે ખેડૂતને પૂછ્યું અલ્યા ! આ ખેતર કોનું છે ? અહીં કેમ સુતો છે ? ‘ખેતરમાં કેમ થોડી જમીનમાં જ વાવ્યું છે ? મહેનત કર !’ કેમ ? ‘તને વધુ પૈસા મળશે ! તેથી વધુ શાંતિ અને આરામ રહે.’ ‘એ આરામ તો અત્યારે જ કરું છું ને !’ રેલવેના પાટા ભેગા થતા દેખાય, પરંતુ જેમ આગળ વધીએ તેમ ખૂલતા જાય ! પૈસા કે ભૌતિક સુખમાં સુખ દેખાયા કરે પણ બધી ભ્રમજાળ છે. સુરતમાં એક ભાવિકને પૂર્વજોનું મોટું મકાન. એવું જ એક મોટું મકાન બનાવ્યું. ૮૦ લાખ રૂપિયાનું તો ફર્નિચર પણ શાંતિ નથી. આટલી સંપત્તિ હોવા છતાં શાંતિ નથી ! નેપોલિયને કહ્યું, ‘મેં સુખના છ દિવસ પણ જોયા નથી !’ સુવિધા અને સુખ બંને અલગ વસ્તુ છે. આપણે બંનેને એક સમજી બેઠા છીએ. સુખ તો આંતરિક બાબત છે. આખી દુનિયા અશાંતિમાં ડુબેલી છે. બે વ્યક્તિ ટ્રેઈનમાં હોય બંને એકબીજાને જોતાં હોય પણ જે બહાર હોય એને ખબર પડે કે આ લોકો વેગથી વહી રહ્યાં છે પરંતુ ગુણાતીત સત્પુરુષ જાણી શકે છે કે આ જગત અશાંતિમાં વહી રહ્યું છે. શાંતિ મેળવવાનો એક શ્રેષ્ઠ ઈલાજ છે - પ્રાપ્તિનો વિચાર. પ્રાપ્તિનો વિચાર કરવા માટે પોતાના હૃદયમાં જ ઊંડા ઊતરવાનું છે. ત્યાં જ સુખનો ખજાનો પડ્યો છે. દુબઈમાં બુર્જ ખલીફા ઈમારત ૧૬૮ માળની છે. એક સમય એવો હતો કે અહીં સૂકા રણની રેતી સિવાય કંઈ જ નહોતું. આજે તો આ ભૂમિ સ્વર્ગ જેવી બની ગઈ છે. રણભૂમિમાં આટલું બધું પરિવર્તન તેમને ખનીજ તેલ મળ્યું. અબજો ડોલરના ખનીજ તેલથી તરબતર પોતાની જ જમીન પર રહેતા હોવા છતાં તેઓ ગરીબ હતા ! ખબર પડી ત્યારે કાયાપલટ થઈ ગઈ. આપણું પણ આવું જ છે. સુખ આપણા હૃદયમાં જ છે. બેંગલોરમાં ભારદ્વાજના કુટુંબમાં ત્રણ શાલિગ્રામ ત્રણસો વર્ષથી પૂજાતા હતા. વર્ષોથી થતી પૂજાને કારણે શાલિગ્રામ ઉપર ચંદનના કેટલાય થર જામી ગયા હતા. એક દિવસ શાલિગ્રામ પરથી ચંદનનું પડ ઉતરી ગયું, અંદરથી ચમકતો પથ્થર દેખાવા લાગ્યો. તેણે સ્થાનિક ઝવેરીને બતાવ્યો, તે કહે ‘કિંમત કરવાની મારી તાકાત નથી.’ મુંબઈના ઝવેરીને બતાવ્યા તેમણે પણ એમ જ કહ્યું, બેલ્જિયમના એક પ્રખર જાણકારનો સંપર્ક કર્યો. તેમણે કહ્યું, ‘ત્રણેયની કિંમત મળીને ૪.૫ અબજ ડોલર થાય !’ અમુલ્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ ઘરબેઠાં મળી પણ તેની ખબર નથી. સંકલ્પ તો રાવણ, અકબર અને સિકંદર કોઈના પણ ક્યારેય પુરા થયા નથી. દુઃખી થવાને બદલે પ્રાપ્તિ, એનો વિચાર કરવો. સંતસમાગમ પ્રાપ્ત થયો જેને દેહ મૂકીને પામવા તે દેહ છતાં જ મળ્યા છે. જેને પરમ પદ મોક્ષ કહીએ છીએ તેણે જ પામ્યો છે. ક્યારેક આપણી ભુલોને કારણે દુઃખ આવે છે. પ્રારબ્ધને કારણે ક્યારેક ભગવાન દુઃખ આપે છે. ભગવાન અને સંત આપણા દુશ્મન નથી, હિત ઇચ્છે એટલે દુઃખ આપીને પણ હિત કરે છે. શાસ્ત્રીજી મહારાજના સમયમાં એક હરિભક્ત - ત્રણ-ત્રણ જ્યોતિષીઓએ ભવિષ્ય જોયેલું, ભાગ્યમાં તો વિદેશયોગ અને અપાર ધન લખ્યું છે. છતાં સામાન્ય. સ્વામી કહે, એને એવો રાખ્યો હોત તો વિલાયતમાં જઈ કેટલાંય પાપ કરતો હોત !’ આવું નિમિત્ત મૂકીને આપણને હૃદયની અંદરનું સુખ મેળવવા માટે દિશા ચીંધે છે. મુશ્કેલીઓ વચ્ચે મૂંઝાવાને બદલે, પ્રાપ્તિનો વિચાર કરીએ તો દુઃખની સામે લડવાનું બળ મળે છે, શાંતિ પણ સુખનો સાચો રસ્તો જડે છે. દાદાખાચરને મુશ્કેલીઓ આવી પણ દાદાખાચર કહેતા - ‘વધુ કસોટી કરો.’ તેમને પ્રાપ્તિનો વિચાર હતો. ભગવાન જે કંઈ કરે છે તે સારા માટે જ કરે. શૂળીનું દુઃખ કાંટે મટાડે છે. પ્રાપ્તિના વિચારથી અખંડ શાંતિ, પરમ શાંતિ મળે છે. અનંત-અપાર સુખ આવે. માપ નીકળે તેમ નથી. વિશ્વાસ રાખવો પડશે. ભગવાન અને ગુણાતીત સત્પુરુષ તેમાં વિશ્વાસ રાખવો એ જ રસ્તો છે. એમને જુદું બોલવાનું આવડતું નથી. જે કહે છે તે પરમ સત્ય છે. પ્રાપ્તિનો જેને વિચાર હોય તે નિર્ભય થઈ જાય. દરિયો ઊંડો હોય છે. ઉપરની સપાટીમાં જ ભરતીને ઓટ આવે છે. નીચે તો સ્થિર જ. ભગવાન અને સંતની પ્રાપ્તિનો જેને વિચાર આવ્યો તે સ્થિર થઈ જાય.

તેને કાંઈ પ્રશ્ન જ ન રહે. તમે કહો કે આ હજારની નોટ નથી, તો કાગળનો ટુકડો થઈ જાય? એને સરકારનો સિક્કો વાગી ગયો છે. તમે સમજો તો લાભ અને ન સમજો તો ખોટ. એમ ભગવાન અને ગુણાતીત સત્પુરુષને આપણા કોઈ સર્ટિફિકેટની જરૂર નથી. અક્ષરબ્રહ્મના એક એક રૂંવાડે અનંતકોટિ બ્રહ્માંડ ઊડે છે. અક્ષરબ્રહ્મની મોટપ છે. અક્ષરબ્રહ્મ એટલે કે આવા ભગવાનના અખંડ ધારક ગુણાતીત સત્પુરુષ આપણને મળ્યા છે. હાથી કીડી જેવડો થયો છે. આપણી સાથે હેત-પ્રીત કરીને પોતાની પંક્તિમાં ભેળવવા છે. નાના બાળકને ચૂસણી આપે તો મોંમા રાખીને ચૂસ્યા કરે પણ એ ચૂસણીમાંથી દૂધ આવવાનું નથી. યોગીજી મહારાજ કહેતા, સુખ ભોગ-વિલાસનું નહીં, સત્સંગનું છે. આપણને તેમણે દૃષ્ટિમાં લીધા છે અનંત કોટિ બ્રહ્માંડોના અધિપતી ભગવાન અને તેમના ધારક ગુણાતીત સત્પુરુષની દૃષ્ટિમાં આપણે આવી ગયા. મોટી વાત થઈ ગઈ ! કોઈના કહ્યાથી સત્સંગ મૂકી દઈએ મહા મુર્ખાઈ ગણાશે. જેમાં આપણું સારું હશે તે કરશે. કોઈપણ માંગણી એમની પાસે જ કરવાની.

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ભગતજી મહારાજનું એવું જ એક બખતર ઘડ્યું હતું. ભગતજી મહારાજ કહેતા : ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ મારું એવું બખતર ઘડ્યું છે, કે હવે ને ટોચો વાગે એમ જ નથી.’ એ જ ગુણાતીત પ્રમુખસ્વામી મહારાજ રૂપે મળ્યા છે. સર્વોપરી, સર્વ અવતારના અવતારી સાક્ષાત્ પરબ્રહ્મ ભગવાન સ્વામિનારાયણ મળ્યા છે. ભગતજીની જેમ પ્રાપ્તિનો વિચાર કરીએ તો એવું બખતર ઘડાઈ જાય છે કે અખંડ સુખ, શાંતિ અને આનંદમાં હિલોળા લીધા કરીએ.

૩. સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ : દિવ્યધામોનાં દર્શન :-

(૧) સૃષ્ટિ પર જન્મ પામેલ મનુષ્ય મૃત્યુ બાદ ખરેખર ભગવાનના ધામને પામે છે ? શાસ્ત્રો દ્વારા આ વાતની પ્રતીતિ - પરંતુ તર્કશીલ મન, કલ્પના કરતું મન આ વાતમાં શંકાશીલ - શું ભગવાનના ધામ જેવું કાંઈ છે ? ભગવાનનાં ધામ જો હોય અને તેમાં મૃત્યુ બાદ જીવ જતો હોય તેની સાબિતી શું, અનુભૂતિ શું ? કોઈએ તેની પ્રતીતિ તો કરાવી નથી. (૨) શાસ્ત્રોમાં અનેક અવતારોનાં - દેવોનાં ધામનાં વર્ણનો - દરેક દેવના ધામ અલગ-અલગ છે. - સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સ્થાપક ભગવાન સ્વામિનારાયણ દ્વારા આ વાતના ચોક્કસ પુરાવા - આ પુરાવા તે જ ભગવાન સ્વામિનારાયણની સર્વોપરિતાનું પ્રમાણ. (૩) શ્રીજીમહારાજનું આ પૃથ્વી પર પ્રાગટ્ય અલૌકિક - પૂર્વે ન દીઠાં હોય, ન સાંભળ્યા હોય તેવાં ચરિત્રો દ્વારા તેમના સ્વરૂપનો નિશ્ચય - બાળપણથી જ શ્રીહરિએ પોતાનાં માતૃશ્રીને અનેક ધામોનાં દર્શન કરાવ્યાં હતાં - પુત્રને રમાડતાં માતાને વિચાર આવ્યો કે ઘનશ્યામના જન્મ સમયે દેવતાઓએ સ્તુતિ કરી હતી તે દેવતાઓનાં ધામો કેવાં હશે ? માતાના સંકલ્પને પકડીને ઘનશ્યામે તરત તેમને સમાધિમાં અનેક અવતારો અને તેમનાં ધામોનાં દર્શન કરાવ્યાં. શ્રીહરિલીલામૃત ૨/૧૧/૫૨-૫૩માં કહ્યું છે :

ત્યાં તો દીઠા હરિ તણા અવતાર સર્વે, મત્સ્યાદિ જે થઈ ગયા જગમધ્યે પૂર્વે

તેઓ મળી સ્તુતિ કરે ઘનશ્યામ કેરી, થૈ દીન પાન પ્રણયે હરિરૂપ હેરી.

“કૃતિપુરુષ ભક્તિમાતાને સંબોધીને કહે છે. આ શ્રીહરિ જે સુત છે તમારા, સદા નિયંતા તે ભુ તે અમારા જે કૃષ્ણ આદિ અવતાર થાય, તે સર્વેનું કારણ આ ગણાય. હરિલીલામૃત ગ્રંથમાં પણ આજ ભાવને સ્વયં શ્રીહરિએ સમજાવ્યો છે.” ઘણા અવતાર થયા છે વર્તમાન કાળે છે ને ભવિષ્યમાં થશે, તે સર્વેનો કારણ અવતારી તે હું જ છું, હું જ અક્ષરધામનો અધિપતિ અવતારી છું. (૫/૮/૩૨) (૪) ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પોતાની વાતમાં નોંધે છે. ‘રામાનંદ સ્વામીના દેહત્યાગ બાદ ફણેણીમાં શ્રીહરિએ અનેકને ગોલોક, વૈકુંઠ, શ્વેતદ્વીપ અવ્યાકૃત, બદરિકાશ્રમ વગેરે ધામ અને તેના અધિપતિનાં દર્શન કરાવ્યાં હતાં. આવો પ્રૌઢ પ્રતાપ જોઈ મુમુક્ષુઓ પોતાના મતનો ત્યાગ કરી શ્રીજીમહારાજનું શ્રીજી પ્રગટ પ્રમાણ ભજન કરતા હતા. (સ્વા.વા.૭/૩) સદ્ગુરુ તદ્રુપાનંદ સ્વામી દ્વારા સંગ : લીંબડી પાસે અંકલેશ્વર મહાદેવના મંદિરે સભામાં બેઠેલા વિદ્વાનોને તેમના સંકલ્પ પ્રમાણે ‘શંકર-પાર્વતી’, કાર્તિકેય, ગણેશ, ગંગાજી અને શિવના ગણ સહિત કૈસાસધામનાં દર્શન કરાવ્યાં. શ્રીમાળી બ્રાહ્મણોને સમાધિમાં તેમના સંકલ્પ પ્રમાણે ચતુર્ભુજધારી મહાલક્ષ્મીનાં દર્શન કરાવ્યાં. (તદ્રુપાનંદ સ્વામી વાત-૩૭) (૫) ઇતરધર્મીઓને પણ આ વાતની પ્રતીતિ કરાવી. સરખેજ ગામે રહેતા ડોસાભાઈને (મુસ્લિમ ભક્ત) શ્રીહરિએ પયગંબર અને અન્ય ધર્મોનું દર્શન કરાવ્યું હતું. આમ, શ્રીજીમહારાજે શાસ્ત્રોમાં વર્ણવેલાં તે ધામોની સત્યતાની પ્રતીતિ કરાવી. (૬) પરંતુ શ્રીજીમહારાજે દર્શન કરાવેલ આ ધામો શાશ્વત અને ચિરંતન સુખની અનુભૂતિ કરાવનારા નથી. ચિરંતન સુખની પ્રાપ્તિ માટે તો અક્ષરધામમાં જ જવું પડે કે જ્યાં ગયા પછી ક્યારેય આ જન્મ-મરણની ઘટમાળમાં પાછું આવવાનું રહેતું નથી. પરંતુ તેથી જ શ્રીજીમહારાજે પોતાની દિવ્ય કૃપાદૃષ્ટિ માત્રથી જ તે દિવ્ય અક્ષરધામની પણ અનુભૂતિ અનેકને કરાવી અને ગતિ પણ કરાવી.

❧ સમાપ્ત ❧